

กระบวนการธรรมะของคนรุ่นใหม่

ระพี สาคริก

"จุดอันเป็นที่สุดของธรรมะ ย่อมปลดปล่อยจากรูปแบบใด ๆ ทั้งสิ้น" แต่ผู้ซึ่งเข้าถึงธรรมะจริงย่อมเข้าใจความหมายและคุณค่าของรูปแบบจึงไม่ปฏิเสธหากนำมาใช้ประโยชน์อย่างรู้เหตุและผล เนื่องจากเห็นได้ลึกซึ้งว่า "เพราะมีรูปแบบจึงมีโอกาสนำวิถีการเรียนรู้ มุ่งสู่ภาวะซึ่งปลดปล่อยจากรูปแบบ ช่วยให้สามารถหยั่งรู้ถึงความจริงได้อย่างลึกซึ้ง" ดังเช่นที่กล่าวกันว่า "ถ้าไม่มีวันนั้น ย่อมไม่มีวันนี้"

แต่ "การสอนเพียงด้วยปากพูดหรือเขียนให้อ่าน" ให้ชนรุ่นหลังต้องนึกถึงบุญคุณบรรพบุรุษ แม้สรรพชีวิตและสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในกระแสการเปลี่ยนแปลงเท่าที่เป็นมาแล้วในอดีตที่จะมาถึงชีวิตตัวเอง ก็ทำให้เป็นสิ่งช่วยให้ผู้รับการสอนสามารถเข้าถึงเหตุและผลที่ช่วยให้สืบทอดตลอดไปอย่างมั่นใจได้ไม่ หากก่อให้เกิด "ภาวะขาดช่วง" ซึ่งห่างออกจากกันเป็นสองชั่ว

และ เมื่อวิถีการเปลี่ยนแปลงอยู่บนพื้นฐานซึ่งมีทิศทางเป็นธรรมจักร เมื่อเวลาล่วงเลยมาถึงช่วงหนึ่งย่อมพบกับภาพความจริง ซึ่งทวนกลับมาทำลายล้างตัวเองในที่สุด สอดคล้องกันกับหลักธรรมคือ "กรรมย่อมสนองด้วยกรรม"

ในเมื่อพฤติกรรมด้ายทอดธรรมะยังคงปรากฏภาพในลักษณะซึ่งอาจกล่าวได้ว่า "ธรรมะตามคำสั่ง" หรือแม้ในแวดวงการจัดการศึกษาอาจกล่าวได้ว่า "ธรรมะตามหลักสูตร" และผู้สอนธรรมะในระบบตามคำสั่ง เมื่อพบกับธรรมะที่สื่อถึงประเด็นที่ใกล้ เคียงความจริงสักหน่อยกลับบ่นว่า "อ่านไม่รู้เรื่อง" หรือ "เข้าใจยาก" ซึ่งจริง ๆ แล้วก็คือธรรมชาติของคนผู้ซึ่งยืนอยู่บนจุดที่สอนธรรมะตามระบบสั่งการ เช่นกัน

"คนรุ่นใหม่คือใครและอยู่ที่ไหน" จากรากฐานคนในสังคมซึ่งเปลี่ยนแปลงมาอยู่บนพื้นฐานด้านวัตถุชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้คนส่วนใหญ่มองสรรพสิ่งทั้งหลายอย่างเน้นอยู่กับด้านรูปวัตถุเป็นธรรมชาติ ดังจะพบตัวอย่างเช่นทุกวันนี้ มักนำเอาคำว่า "คนรุ่นใหม่" มากล่าวในเชิงสนองกิเลสตนและพรรคพวกเป็นช่วง ๆ ในเมื่อมองเห็นโอกาส หากสามารถวิเคราะห์เจาะลงลึกซึ่งถึงกระแสซึ่งเกิดจาก "ความอยาก" ของแต่ละคน

แต่ในที่สุดภาพก็ปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้นว่า "มองคนรุ่นใหม่ด้วยความหมายที่เน้นอยู่กับวัยคั่ง เช่น คำว่า "คนรุ่นหนุ่มสาว" มากกว่าการวิเคราะห์ถึงแนวความคิดจึงยังไม่มีผลถ่วงดุลอย่างได้ผล ซึ่งเท่าที่เป็นมาแล้ว ความคิดในลักษณะ "ตามกระแส" มีผลทำให้สังคม จำต้องตกต่ำลงไปเรื่อย ๆ

แม้ว่าในกระแสสังคมปัจจุบันจะพบกับภาพซึ่งปรากฏออกมาในลักษณะที่มีสองชั่ว เสมือนมีภาวะถ่วงดุลเกิดขึ้น แต่ถ้าสามารถมองเห็นได้ลึกซึ้งกว่านั้นน่าจะพบว่า เป็นเพียงภาพในรายละเอียดซึ่งขาดการหยั่งลงถึงระดับรากฐานจริง จึงเข้าใจได้ว่านั่นคือภาพรวมของสองชั่วในแต่ละช่วง ซึ่ง ณ จุดนี้เองก็มีทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่ตามกระแสเช่นกัน ไม่เช่นนั้นแล้วคงไม่พบในภายหลังว่า ฝ่ายซึ่งเคยถ่วงดุลคงไม่เข้าไปแทนที่ ณ วันหนึ่งข้างหน้า

เสมือนเป็นภาพซึ่งมักเรียกกันว่า "ที่ใครที่มัก" หากใช้ภาวะถ่วงดุลที่เกิดจากรากฐานจริงไม่ เราจึงพบกับการแสดงออกอย่างผิวเผินที่เน้นการพูดแต่เสนอแนวคิดอย่างนั้นอย่างนี้ มากกว่าลงมือปฏิบัติจากรากฐานความรู้สึกของแต่ละคนอย่างจริงจังอันถือเป็นสิ่งเกิดจากความจริงใจโดยแท้

โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเน้นการนำปฏิบัติร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นหลัง สืบสานไปถึงผู้ซึ่งชีวิตยังคงอยู่ในสภาพที่ยากไร้ เพื่อหวังผลให้ตนเองเกิดสติปัญญาจากรากฐานจริง ซึ่งแน่นอนที่สุด ผู้ที่สามารถชี้ทางสว่างให้กับเพื่อนมนุษย์ได้ ตัวเองต้องมีรากฐานซึ่งพบทางสว่างอย่างแท้จริงถึงระดับหนึ่งแล้ว จึงจะสามารถถ่ายทอดสำเร็จ แม้ไม่มีการสอนจากปากมากนัก

ถ้าเข้าใจได้ถึงความจริงว่า ธรรมะเกิดจากรากฐานที่อิสระ อีกทั้งมีภาวะที่ลุ่มลึก หากใช้มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาผูกติดไว้เป็นเงื่อนไขไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นวัยหรือกาลเวลา จึงน่าจะเข้าใจว่า "ธรรมะไม่มีคำว่าเก่าหรือใหม่ แม้มีอายุ

มากหรือน้อย"

เราจึงควรที่จะเข้าใจได้ว่า**"คนรุ่นใหม่"**น่าจะหมายถึงรากฐานความคิดซึ่งถือทิศทางการเปลี่ยนแปลง ที่สามารถมองเห็นภาพในมุมกลับหรืออาจกล่าวว่า**"ทวนกระแส"**และมีความมั่นคงเด่นชัด โดยที่ไม่ผูกติดไว้กับวัย-ว่าจะต้องเป็นคนหนุ่มสาวหรือผู้สูงอายุ หากเกิดขึ้นอย่างอิสระจากคนทุกรูปลักษณะ ซึ่งชีวิตผ่านการเรียนรู้ความ-จริงของปรากฏการณ์จากพฤติกรรมของมนุษย์มาแล้วอย่างหลากหลายจนถึงขั้นทำให้ตัวเองจะจากภาวะยึดติดอยู่กับมุมใดมุมหนึ่ง จนกระทั่งมาถึงช่วงที่สามารถมองเห็นแสงสว่างได้ทุกเรื่อง.

หากยังคงตกอยู่ในสภาพซึ่งกำหนดตัวเองให้เอารูปแบบใดก็ตามมาผูกติดไว้ วิธีการเปลี่ยนแปลงซึ่งมองเห็น เป็นความจริง สำหรับบุคคลผู้ที่ยังรู้ถึงระดับหนึ่งก็คงมองเห็นชัดว่า ทุกสิ่งยังคงตกอยู่ในสภาพที่มักกล่าวกันว่าคือ **"เหล่าเก่าในซอกใหม่"** หรืออีกนัยหนึ่ง **"เปลี่ยนแปลงแต่เพียงเปลือกนอกเท่านั้น"** และผู้ซึ่งมีความอยากที่จะ - ให้เปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ตนต้องการก็มักกล่าวออกมาจากตัวเองว่า**ทุกสิ่งทุกอย่างเริ่มจะดีขึ้นแล้ว** ซึ่งแท้จริง ก็คือธรรมะจากคนลักษณะนี้ หากผู้ใดเข้าใจถึงย้อมไม่นำมาติดใจให้เกิดความทุกข์แก่ตนเอง

อย่างไรก็ตาม บุคคลผู้ปฏิบัติถึงย้อมเป็นผู้นำเดินทวนกระแสได้ทุกเรื่องด้วยความรู้สึกทำทนายอย่าง รั้วเหตุ รั้วผล และมีความมุ่งมั่นรักษารากฐานตัวเองไว้อย่างมั่นคงแม้อาจรู้สึกกระทบกระเทือนบ้างในบางช่วงแต่ก็สามารถ ปรับทิศทางกลับคืนสู่สภาพอันดีเป็นธรรมชาติในตนเองได้ ซึ่งน่าจะถือว่าสิ่งดังกล่าวมีเหตุผลสอดคล้องกับโครงสร้าง ที่ประกอบกันเป็นภาพรวมตามกฎธรรมชาติ ช่วยให้เกิดศรัทธาจากผู้คนที่ทั้งหลายซึ่งมีโอกาสสัมผัสอย่างปราศจากกรอบ ของเงื่อนไขที่ผูกติดอยู่กับด้านตัวบุคคล แม้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

หลายต่อหลายคนหลังจากพบกับภาวะเคื่อนร้อน มักนำตนเองไปแสวงหาธรรมะ ณ มุมซึ่งอยู่ภายนอกตัวเอง โดยที่เชื่อว่ามีคุณสมบัติ โดยเฉพะมุ่งเข้าวัด หรือบรรยายกาศซึ่งมักเรียกกันว่า**"สถานที่ปฏิบัติธรรม"** นับ- เป็นสิ่งสอดแสดงว่า **"ไม่สามารถพึ่งตนเองได้"** แต่รากฐานธรรมที่แท้จริงมีจุดหลักอยู่ที่**"การพึ่งตนเองโดยแท้"** ซึ่ง หากนำปฏิบัติจากเงื่อนไขที่เป็นความจริงอยู่ในรากฐานและสามารถมั่นคงอยู่ได้หลังจากเผชิญปัญหาเป็นช่วง ๆ ซึ่ง เกิดจากธรรมชาติของเพื่อนมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานความหลากหลาย หนักบ้างเบาบ้างเป็นธรรมดา จนถึง ช่วงหนึ่งซึ่งเข้าใจได้เองว่า **"นั่นคือธรรมชาติของมนุษย์ทุกรูปทุกนาม"** ย่อมมองเห็นธรรมและรู้ความจริงว่า**"เหตุ และผลของสิ่งทั้งหลายอยู่ในรากฐานตนเองโดยแท้"**

อนึ่ง การก้าวเข้าไปสู่สภาพบรรยากาศซึ่งตน เชื่อว่ามีความสงบย่อมมองได้สองด้านเช่นกัน ด้านหนึ่งเกิด จากความรู้สึกถึงภัยหรือเป้าหมายต่อความสับสนวุ่นวายจึงหนีปัญหา ถ้าเข้าไปบนพื้นฐานความรู้สึกด้านนี้ย่อมยัง ไม่ช่วยยให้ตนเข้าถึง ความจริง แต่อาจไปยึดติดอยู่กับ**"สภาพด้านเดียว"**ซึ่งเป็นปัญหาปิดกั้นการเข้าถึงธรรมมากขึ้น กับอีกด้านหนึ่ง เป็นเพราะความรู้สึกจากธรรมชาติในตนเอง ซึ่งอาจกล่าวว่า**เพราะรู้แล้วเห็นแล้วถึงระดับหนึ่ง"** โดยที่คิดว่าคือส่วนหนึ่งของภาวะหลากหลายจึงควรสัมผัสแต่ไม่ยึดติด ดังนั้นจากด้านนี้เองย่อมปราศจากความรัง-เกียจภาวะสับสนวุ่นวายทำให้ **เข้าใจว่าคือธรรมชาติของสังคมและโลก จึงมองเห็นคุณค่าได้ทุกเรื่อง**

จึงสรุปได้ว่า ความรู้สึกที่สงบในขณะที่ตนดำรงอยู่ท่ามกลางบรรยากาศซึ่งเชื่อว่าสงบ อาจไม่ใช่ความสงบ จริงก็ได้ ซึ่งสิ่งนี้จะพิสูจน์ได้ก็ต่อเมื่อชีวิตอนาคต จำต้องพบกับภาวะสับสนวุ่นวายทำให้มีการสะท้อนความจริงออกมา ปรากฏ แต่ความสงบที่ปรากฏเห็นได้ในขณะที่ตนดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางภาวะสับสนวุ่นวายนั้นซิ ถ้าสามารถสะท้อน ภาพออกมาให้เห็นจนถึงช่วงซึ่งผ่านพ้นไปโดยปราศจากความรู้สึกหวั่นไหว น่าจะเชื่อมั่นได้ว่าเป็นความสงบโดยแท้

หากเข้าใจได้ถึง**"อิสรภาพ"**ระหว่างด้านของร่างกายกับด้านจิตใจซึ่งเป็นอีกด้านหนึ่ง แม้ว่าจะอยู่ร่วมกันใน แต่ละชีวิตคน แทนที่จะนำมาผูกติดกันไว้จนกระทั่งทำให้เกิดภาวะสังสนจนกระทั่งไม่อาจเข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ ซึ่ง ปรากฏเปลี่ยนแปลงอยู่ท่ามกลางบรรยากาศภายนอกอย่าง เป็นธรรมชาติ น่าจะเข้าใจความหมายคำว่า**คนรุ่นใหม่"**

ซึ่งมุ่งเน้นที่ทิศทางการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของแนวคิดโดยที่สามารถหยั่งรู้ได้ถึงความจริงซึ่งอยู่ภายในรากฐาน จากพฤติกรรมนាំปฏิบัติที่ทวนกระแสกับสิ่งซึ่งเป็นมาแล้วและมีเหตุผลสิ่งสมปัญหาเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ซึ่งสามารถพบปะปนอยู่ในกระบวนการคฤหัสถ์และสงฆ์อย่างอิสระ

ซึ่งภายในบรรยากาศอันดีเป็นภาพรวมของสังคมบนพื้นฐานหลักธรรมย่อมมีสองด้านอยู่ร่วมกันและมีกระแสเชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกัน เน้นที่การเรียนรู้ระหว่างกันเป็นธรรมชาติ เมื่อใดมีช่องว่างทำให้เกิดสภาพแยกจากกันเป็นสองชั่วเนื่องจากมีเงื่อนไขซึ่งเกิดจากด้านใดด้านหนึ่งเข้าไปเจือปนทำให้ขาดความเป็นธรรมชาติ แทนการมีสองด้านเช่นปรกติ ย่อมหมายความว่าสังคมกำลังกำหนดตัวเองให้จำเป็นต้องเปลี่ยนทิศทาง โดยที่หมุนกลับมาสู่อีกด้านหนึ่งของธรรมจักร จึงเกิดภาวะทำลายตัวเองซึ่งถือเป็นที่สุดแล้วสำหรับรอบหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง เพื่อเริ่มต้นใหม่อีกรอบหนึ่งอย่างอิสระ

ในด้านการปฏิบัติจึงพบความจริงว่า ในขณะที่เทคโนโลยีและการสร้างวัตถุภายในบรรยากาศของเมือง มีการเติบโตรวดเร็วยิ่งขึ้น ส่วนในด้านชนบทก็ทรวดทรวรรวเร็วอย่างได้สัดส่วน อีกทั้งยังไม่อาจมองเห็นความจริงใจของวิถีชีวิตคนซึ่งมุ่งเข้าเมืองโดยที่ช่วงชิงกันขึ้นสู่อำนาจให้เป็นที่เชื่อมั่นได้ชัดเจน ในที่สุดกลุ่มคนที่ยังหลงเหลืออยู่ในชนบทก็เดินทางเข้ากรุงมุ่งมาที่ศูนย์กลางอำนาจ และเริ่มลงมือทำการเกษตรรวมทั้งประกาศจะปลูกบ้านพักอาศัยอยู่ในบริเวณโดยรอบ นี่ก็ภาพหนึ่งซึ่งสอนธรรมะให้ผู้ที่สามารถรู้ถึงได้อย่างลึกซึ้งอีกช่วงหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะเป็นธรรมจักรอย่างชัดเจน

สุดท้ายนี้แต่ไม่ใช่สิ้นสุด ตามสังขธรรมโดยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงพ้นแต่ก็คงเลือกได้คือ "ยอมรับสภาพความจริง จากความจริงใจ" ซึ่งผู้ที่เข้าใจถึงแล้วย่อมควรงบอยู่ได้และมุ่งมั่นทำงานต่อไปอย่างรู้คุณค่าในตนเอง ซึ่งถือว่าคือ คำเค็ดที่คนพึงได้รับจากการนำปฏิบัติอย่างดีที่สุดแล้วสำหรับชีวิตหนึ่ง.

24 มีนาคม 2540

ทางแยก : ๘๖/๒๖ ถนนพ.ส.พ.รามราช ราชดำเนิน ลานศุภวิถีที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๐